

доказів, однак не сприяла підвищенню ефективності правосуддя. Тому легальна теорія доказів припинила своє існування, після чого повернулися до їх вільної оцінки із зверненням до свідомості людини. У результаті здійснення правосуддя внутрішнє переконання судді знаходить свій прояв у відповідному судовому рішенні, що є свідченням рішучості носія судової влади діяти відповідно до сформованого внутрішнього переконання по конкретному кримінальному провадженню [3. с. 254]. На основі комплексного аналізу та з урахуванням вказаних характеристик внутрішнього переконання судді, пропонується наступне визначення цього поняття. Внутрішнє переконання судді - це стан свідомості особи судді, що відображає результат розумової суб'єктивної діяльності судді в процесі судочинства щодо оцінки доказів з метою достовірного встановлення фактичних обставин конкретного кримінального провадження, що входять до предмету доказування, результат якої втілюється в судовому рішенні.

Дане визначення втілює в собі визначальні риси категорії «внутрішнє переконання», які як традиційний спосіб розкривають його зміст та значення у сучасному оновленому кримінальному процесі, так і з урахуванням сучасних тенденцій розвитку процесуальної форми.

Сукупність таких поглядів науковців різних сфер на природу внутрішнього переконання свідчить про дискусійність даної теми у науці кримінального процесу, а також усвідомлення науковцями того факту, що внутрішнє переконання - це багатогранне поняття, яке можна досліджувати з різних сторін: гносеологічної, логічної, психологічної, юридичної та моральної. З огляду на це, констатуємо, що більш правильним є встановлення такого типу взаємозв'язку понять внутрішнє переконання та оцінка доказів, згідно з яким внутрішнє переконання як вільний від зовнішнього примусу і не зв'язаний формальними приписами пошук «правди» є необхідною умовою оцінки доказів та характеризує сам підхід до оцінки доказів.

Список використаних джерел:

1. Васильєв В. Л. Юридическая психология / В. Л. Васильев. - СПб. : Питер, 2001. - 640 с.
2. Грошевой Ю. М. Проблемы формирования судейского убеждения в уголовном судопроизводстве. Харьков, Издат-во при Харьковском гос. университете изд. Обединение «Вища школа», 1975. -С.
3. Дроздович Н. Л. Внутрішнє переконання судді як елемент принципу вільної оцінки доказів / Н. Л. Дроздович // Часопис Київського університету права. - Вип. 1. - К. : Київський університет права НАН України, 2010. - С. 250-257.
4. Марчак В.Я. Поняття та юридико-психологічні особливості формування внутрішнього переконання судді // Науковий вісник Чернівецького університету. - 2013, випуск 644, - С 115-118.

Особливості допиту неповнолітньої та малолітньої особи

Михайлишина І.О., курсант ННІПФПСМ НАВС

Науковий керівник: заслужений юрист України, кандидат юридичних наук, доцент *Письменний Д.П.*

В умовах розвитку цивілізованого суспільства особливої уваги набувають питання, що стосуються допиту неповнолітніх осіб у кримінальному провадженні. Зрозуміло, що дана категорія осіб є найвразливішою в суспільстві, тим паче коли мова йде про кримінальне судочинство.

Допит малолітньої або неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності - лікаря.

Допит малолітньої або неповнолітньої особи не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом - понад дві години на день.

Особам, які не досягли шістнадцятирічного віку, роз'яснюється обов'язок про необхідність давання правдивих показань, не попереджуючи про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань і за завідомо неправдиві показання.

До початку допиту особам роз'яснюється їхній обов'язок бути присутніми при допиті, а також право заперечувати проти запитань та ставити запитання.[1, с. 106]

Щоб провести допит дитини, необхідно мати досвід спілкування з дітьми та розуміти дитячу психологію. Також необхідно мати навички критичного мислення, а для спілкування використовувати слова й аргументи зрозумілі та переконливі. Важливо бути добре підготовленим до всіх можливих реакцій та відповідей на поставлені запитання і не губитись у певних ситуаціях.

Слід враховувати рівень розвитку та рівень мови дитини, її пізнавальну здатність, можливі проблеми (наприклад, дитина зі специфічними потребами) або її специфічні медичні діагнози. Також необхідно зважати на культурні відмінності сім'ї, душевний стан дитини та її бажання брати участь у розмові.

Допит дітей потребує ретельної та ґрунтовної підготовки, яка дозволить не лише отримати необхідні свідчення для з'ясування обставин справи, але й зменшити психологічне травмування дитини в процесі допиту.

Необхідно завчасно з'ясувати вікові та індивідуально-типологічні особливості дитини, соціальну ситуацію її розвитку, визначитися щодо участі в процесі законних представників дитини. Слід відзначити, що найсуттєвішими є вік та особливості розвитку дитини. Для цього потрібно поспілкуватися з батьками, сусідами, іншими людьми місцем проживання дитини (вихователями, медичними та соціальними працівниками), які можуть надати інформацію про сім'ю та стосунки, що в ній склалися, отримати та узагальнити незалежні характеристики. Інакше кажучи, потрібно чітко розуміти, де саме і в чийй присутності буде проходити спілкування; з ким і про що буде говорити слідчий.

Присутність лікаря разом із законним представником, педагогом або психологом необхідна при наявності даних про розумову відсталість дитини, її хворобливість тощо.

Як законні представники до участі в допиті можуть бути залучені батьки (усиновлювачі), а в разі їх відсутності - опікуни чи піклувальники особи, інші повнолітні близькі родичі чи члени сім'ї, а також представники органів опіки і піклування, установ і організацій, під опікою чи піклуванням яких перебуває неповнолітній. Тривалість допиту неповнолітнього визначається часом, необхідним і достатнім для отримання від нього в розумному режимі відомостей, що мають значення для кримінального провадження. Але оскільки проведення допиту пов'язано із важким психологічним напруженням, діти швидко втомлюються, вони стають неуважними, статтено передбачається час проведення допиту, який не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом - понад дві години на день.

Закон не встановлює тривалості перерви. Слідчий повинен визначити її за своїм внутрішнім переконанням. Допомогу в цьому можуть йому надати законні представники, педагог, психолог чи лікар, які присутні при допиті. У будь-якому випадку слід урахувувати вік дитини, її процесуальний статус,

психічне здоров'я, психологічні особливості, здатність швидко втомлюватися, уміння зосереджувати увагу тощо.

Неповнолітні у віці до 16 років не попереджаються про кримінальну відповідальність за відмову від дачі показань і за надання неправдивих показань. Разом із тим, слідчий повинен у зрозумілих виразах роз'яснити дитині, що дача правдивих показань - це її громадський обов'язок і про те, що необхідно говорити тільки правду.

До початку допиту законному представнику, педагогу, психологу або лікарю роз'яснюється їхній обов'язок з'явитися на виклик слідчого, бути присутніми при допиті, ставити запитання, а також право заперечувати проти запитань. Слідчий, прокурор має право відвести поставлене запитання, але відведене запитання повинно бути занесене до протоколу. [2, с. 386-387]

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: - К.: Алерта, 2014. – 270 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: - Харків.: «Право», 2012. – 844 с.

Деякі проблемні аспекти забезпечення права на захист неповнолітніх

Ніколенко А.О., курсант факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент **Черняк Н.П.**

Згідно з Конституцією України - «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю»[1]. Створення механізму забезпечення права на захист в кримінальному судочинстві є особливо актуальним завданням зі сторони правоохоронних органів, особливо це стосується неповнолітніх.

Право неповнолітнього на захист у кримінальному процесі треба розуміти не тільки як право на захисника в досудовому розслідуванні, а й шляхом надання неповнолітньому певних прав і встановленням деяких обов'язків.

Відомо, що деякі принципи кримінального процесу покликані безпосередньо захищати права і законні інтереси людини. Пункт 4 ст. 14 Міжнародного Пакту про громадянські й політичні права в деякій мірі конкретизує загальновизнані положення і доводить, що у відношенні неповнолітніх процес повинен бути такий, щоб враховувались їх вік і бажання сприяти перевихованню [2]. Попередження злочинності серед неповнолітніх і перевиховання осіб, які скоїли злочин, можна визнати одним з важливих завдань держави у справі боротьби зі злочинністю.

Однією з головних гарантій захисту інтересів неповнолітнього в кримінальному процесі є обов'язкове проведення досудового розслідування.

У разі, якщо неповнолітній не досяг шістнадцяти років або якщо його визнано розумово відсталим, на його допиті за рішенням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду або за клопотанням захисника забезпечується участь законного представника, педагога чи психолога, а у разі необхідності – лікаря [3].

Слід також розглянути питання про застосування щодо неповнолітніх примусових заходів виховного характеру. Суди не повинні допускати застосування кримінального покарання до неповнолітніх, які вчинили злочини, які не становлять великої суспільної небезпеки, якщо виправлення неповнолітніх може бути досягнуто шляхом застосування примусових заходів виховного характеру, передбачених ч. 2 ст. 105 КК України.